

Če so te trojne napake krive merzlih in vlažnih stanovanj, kako bi se jim dalo v okom priti?

Bomo skusili vse to bolj na drobno pretresti.

Da tiste stare, velike, štirivoglatne ali okrogle peči, ki so včasih sila visoke, morajo slabe biti, kdo ne bo tega spoznal, ako le enmalo premisli: kaj je gorkota in kakošne lastnosti ima. Če je peč od znotraj le votla brez vsih ovinkov in potov, po kterih se gorkota okoli in okoli pelje in dolgo v peči zadržuje, je toliko očitniše, da take peči požrejo sila veliko derv in malo grejejo, ker gorkota prec pri mestejah uide ali pa skoz dimnik. Kdor tega ne verjame, naj se le vstopi k mestejam, in lahko se bo prepričal, kako puhti gorkota ven in se zgubiva v nič. Če so zraven tega kahlje še prav na debelo zametane ali zamazane z glino, bo menda tudi vsakdo lahko zapopadel, da je potreba velikega ognja in dolgo časa, dokler se takošne kahlje zgrejejo in potem se le, kar imajo gorkote odveč, jo naprej dajo v hišo. Takošna peč sterpi pač očeta in sina, al škoda, ki jo dela na kurjavi, je tolikšna, da že v 3. letu se plačajo stroški, če gospodar tako galejo iz hiše verže in si napravi novo peč, ki je od znotraj tako napravljena, da se po več predalih gorkota okoli in okoli večkrat po peči vleče, preden iz nje zgine. Take peči z vlaki (Zugofen), ktere so tako narejene, da se dajo v hiši kuriti in imajo vlake od znotraj, po kterih mora gorkota in dim po 12 do 18 čevljev dolgo pot sem ter tje delati, so neizrečeno koristne, zakaj one vodijo gorkoto in dim dolgo po peči okoli, v tem se greje peč zmirej iz novega, skoz peč pa hiša; vsa gorkota ostane tedaj v stanovanji in s trikrat manjšo kurjavo se več opravi, kakor pri nerodnih starih galejah, ki so bile napravljene le zato, da se cele naročja derv va-nje telebijo in gre gorkota na vse druge kraje bolj kakor skoz peč v hišo.

Tiste peči, ki se od znotraj v hiši kurijo, imajo še to dobro, da merzlo sapo, ki je v hiši, nje plamen silo v peč vleče; zatega voljo čistijo takošne peči tudi zrak (sapo) v stanovanjih. Pri teh pečeh je le na to gledati, da ne vlečejo preveč, pa tudi ne premalo.

Kar se tiče vrat in okenj, ki se slabo zaperrajo, imamo omeniti to-le:

Gorkota ima to lastnost, da stanjša zrak (sapo) kakor stopi led, loj, vosek itd. Stanjšani zrak pa je ložej kakor merzli; očitno je tedaj, da gorki zrak ravno tako plava na merzlem kakor olje na vodi. Kdor se hoče tega do dobrega prepričati, naj vzame le luč in naj jo derži spodej pri kaki špranji vrat, vidil bo, kako bo merzla sapa luč noter v gorko hišo vlekla; ravno nasproti pa se bo godilo, če derži zgoraj pri vratih luč pri kaki špranji; tu bo plamen luči proti špranji vleklo. Vzrok tega je lahko zapopasti: spodej pri tleh vleče vunanja merzla sapa naj bolj noter; to pa stori, da lahko sapo v izbi zgoraj ven tiši.

To nam je pač očitna priča, kako treba je, da se duri in okna dobro zaperajo, in če se natanko ne sklepajo, da se zadelajo in zamaše tako, da ne more merzla sapa noter, gorka pa ne ven. Pri vratih se stori to naj bolje s primerno zrezanim in pribitim kvartnim popirjem ali pa s suknenimi krajci. Oknja se zamažejo z lončarsko glino, ktera sterpi celo zimo in odpade sama po sebi spomladi, kadar se oknja spet odpro.

Kaj pa je storiti, če je zidovje prav merzlo, da vse teče po stenah in se soba sogreti ne dá, če je tudi peč vroča za razpočiti se.

„Boljšo slabo jesti pa gorko stanovati“ je star pa

resničen pregovor. V gorkem pa suhem stanovanji je človek zdrav, v merzlem in mokrem se naključva sto in sto bolezin, zlasti pri otrocih. Če je človek le gostač v kaki hiši, si ne more v takem stanovanji do dobrega pomagati. Če pa ima gospodar tako hišo, si sebi in svojim gostom lahko brez velicnih stroškov pomaga, ako take stene prosto stoječe zidane hiše od znotraj založi s ceglom tako, da jih po konci postavi, enega na družega, pavec preč od zida, in tako naredi dvojno steno, ktera terdno stoji, le medstavkov iz cegla (Einschubziegel) potrebuje, ki vežejo to cegelnato steno z unim zidom. Ker je cegel po konci postavljen komaj 2 pavca širok, in med to cegelnato steno in med zidom le za pavec praznega prostora ostane, ni po tem takim soba za več kakor za 3 pavce tesnejša. To pač malo zdá, mraz pa in mokrota potem ne moreta v hišo. Po „Woch. d. L. F. u. H.“

Prošnja.

Vsako zimo se je po cestah okoli mest, tergov in vasi malih ptičkov, posebno pa šinkovcov, sternadov in škerjancov, drobtinic za živež si pobiraje, vse polno vidilo. Letošnjo zimo pa jih okoli Ljubljane in Šiške ni nič viditi, tako da se nam čudno zdí, kam so letos te prijazne živalice prešle, temveč, ker vemo, da je krajnska dežela čez in čez s snegom pokrita. Zato bi tudi radi zvedili: ali se omenjeni ptiči tudi po kmetih pogrešajo, in tedaj prosimo, naj nam možje, kterim je mar za natorno opazovanje, to blagovoljno po „Novicah“ naznanijo. Ferd. Šmid.

K starozgodovinskim pomenkom.

Z velikim veseljem *) sem v 87. in sledečih listih letošnjih „Novic“ starozgodovinske pomenke „o imenu Styria, Štirsko, Štajarsko, Steiermark“ slavnega gospoda prof. D. Terstenjaka preberal, v kterem gornje ali noriške Tauriščane za Slovence oglašuje in dokazuje, da beseda: Štirčani ali Štirjates ravno to pomeni kar Tauriski.

Premišljevanje gosp. Terstenjakovih besed je tudi mene prepričalo, da imena, ki so po unanji obliki zelo različna, vendar v koreniki enaki pomen znajo imeti, na pri-

*) Veseli smo od toliko strani slišati, da gosp. Terstenjakove bistroumne „starozgodovinske protresovanja“ čedalje bolj dopadajo. In kako bi tudi ne! ker on nas uči do jedra poznati domovino, ktere starodavnost nam je bila dosihmal zelo neznana; on nas uči: od kod lastne imena gorá in rek, mest in vasi, ljudstev in posamnih oseb, in tako razjasnuje zgodovino domačo po poti, ktera je gotoviša, kakor vsaka druga; saj vemo, kako se zgodovina dan današnji piše (fabricira), in iz tega smemo soditi, kako se je tudi nekdanj pisala. „Lastne imena“, ki med narodom še živé, pa so živa priča, zoper katero ne velja noben ugovor. Res je, da se je gosp. Terstenjak že nekterikrat zmotil v izpeljavi tega in unega, pa je pošten dovolj, da pomote očitno popravlja, ako po še globokejih preiskavah pride na spoznanje zmote. Kdor hodi po tako neobdelani poti, po kteri mu nobeden poprej ni steze naredil in le redkokteri mu je tam pa tam kakošno lučico prižgal, pač lahko včasih zaide, misleč, da gre po pravi poti; ako pa vidi, da ne hodi po pravi, pa iše prave in jo najde, zakaj bi potem ne smel reči: una ni bila prava, ta le je. Res je tudi, da Terstenjakovi spisi niso za vsacega braveca in sploh za vse tiste ne, ki v lahkonožni „belletristiki“ išejo slavo slovenskega slovstva, in kterim je branje „novel“ in „kratkočasnic“ naj bolj pri sercu. Al s samo takim blagom si „Novice“ ne prizadevajo bravecem vstreči, ker njih namen je višji. „Novicam“ gré s Terstenjakovimi spisi sedaj, kakor leta 1844, 1845, 1846 s Koseskovimi pesmami. „Kaj nam podajate take pesmi, ki jih nihče nerazume!“ — se nam je takrat mnogokrat očitvalo. In sedaj? — sedaj iskreno prosimo Boga, da bi mojstru pevcev, ki je bil za deset let pred nami, dal ljubo zdravje, da bi nam sopet katero zapel. Tudi Terstenjak je stopil s čisto novim blagom na svetlo in nam zlato rudo odpera, s katero ravnajo nekteri sedaj, kakor uni nekdanj s Koseskovimi biseri. „Novice“ pa si v veliko čast štejejo, da so soznale svet s Koseskim in Terstenjakom. Bog nam ljubljence ohrani v slavo domovine! Vred.